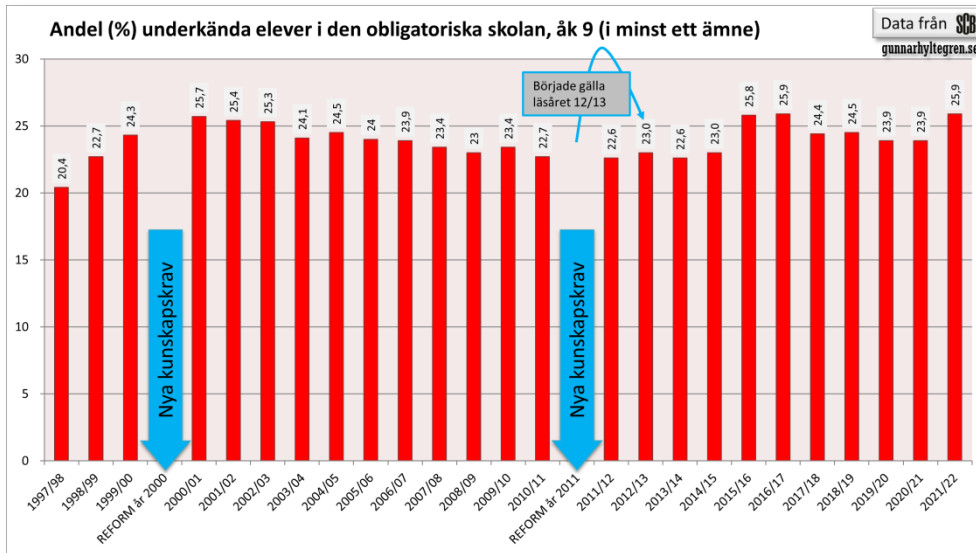

Målstyrningen av svensk skola fungerar inte

INNEHÅLL: 1) Vad hade hänt om målstyrningen fungerat? _____ Sid 1
 2) Vad menas med begreppet "mål- och resultatstyrning"? _____ Sid 4

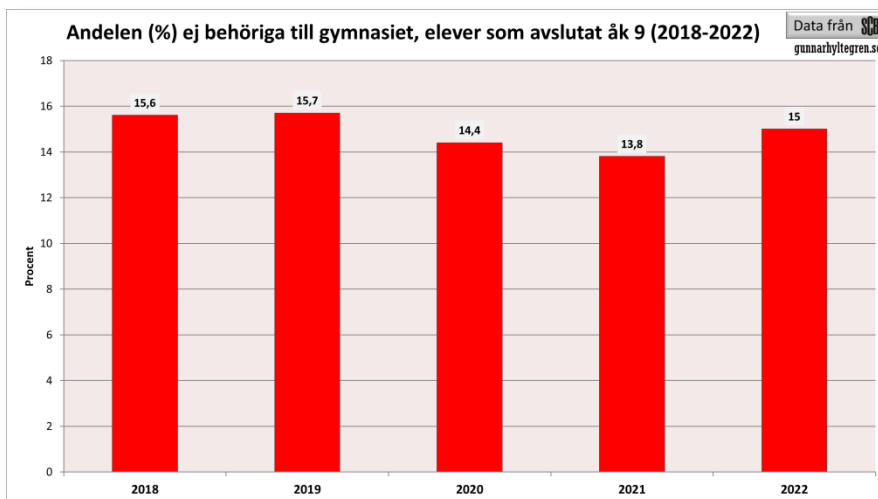
1) VAD HADE HÄNT OM MÅLSTYRNINGEN FUNGERAT?

A) Om statens mål- och resultatstyrning fungerat, så hade inte andelen underkända elever legat på mellan 22 - 26 procent i årskurs 9 varje läsår, från 1999 till och med 2022 (för då hade staten antingen tvingat huvudmännen att leverera ett godkänt resultat eller ändrat på målen för betygen).

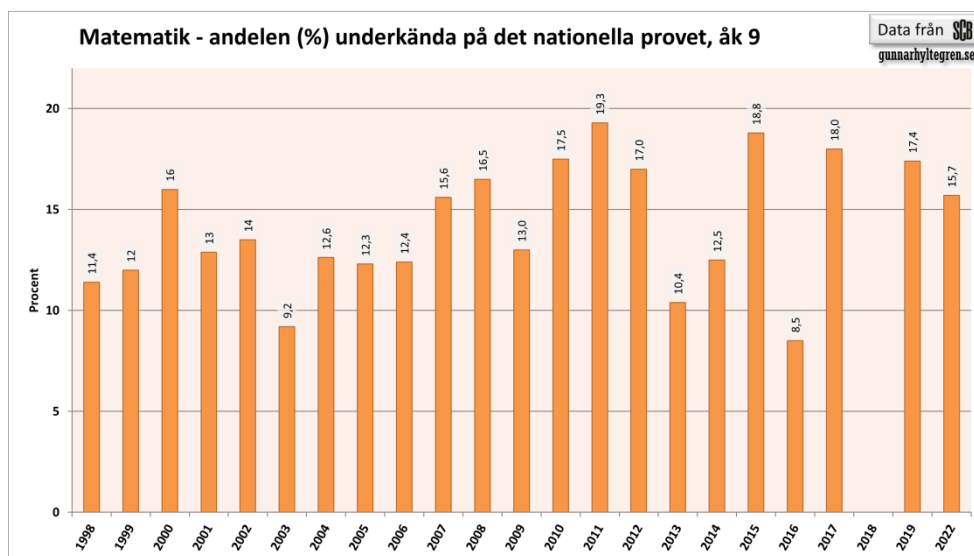

B) Om statens mål- och resultatstyrning fungerat, så hade andelen underkända elever *inte* legat kvar på samma nivå efter att nya nationella mål för betygen (kunskapskrav) infördes år 2000 och *absolut inte* år 2013 då en radikal förändring av målen för betygen (kunskapskrav) genomfördes samtidigt som betygsskalan gick från 4 steg (MVG-IG) till 6 steg (A-F). Se diagrammet ovan.

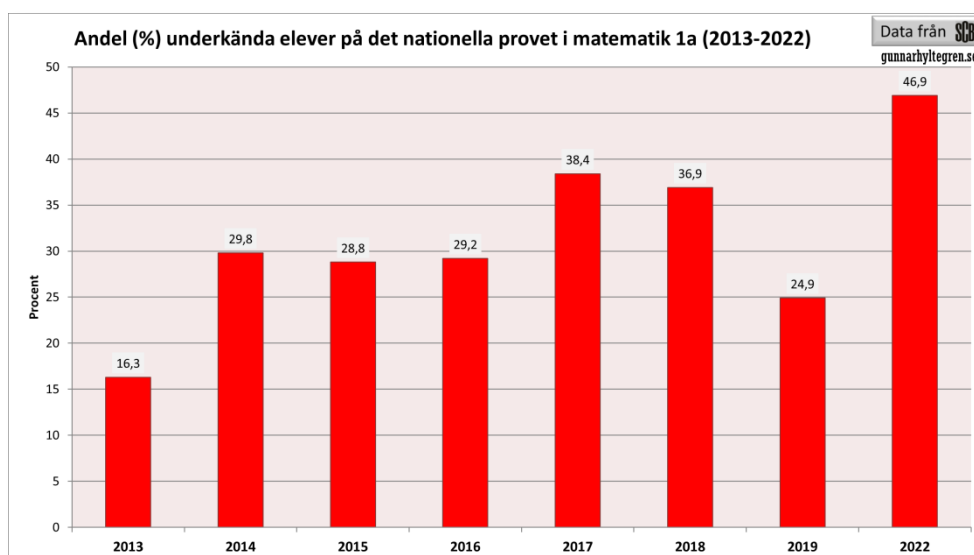
C) Om statens mål- och resultatstyrning fungerat, så hade *inte* andelen elever utan gymnasiebehörighet legat på mellan 13,8 och 15,7 procent från år 2018 till och med år 2022 (för då hade staten antingen tvingat huvudmännen att leverera gymnasiebehöriga elever eller ändrat på målen för betygen).

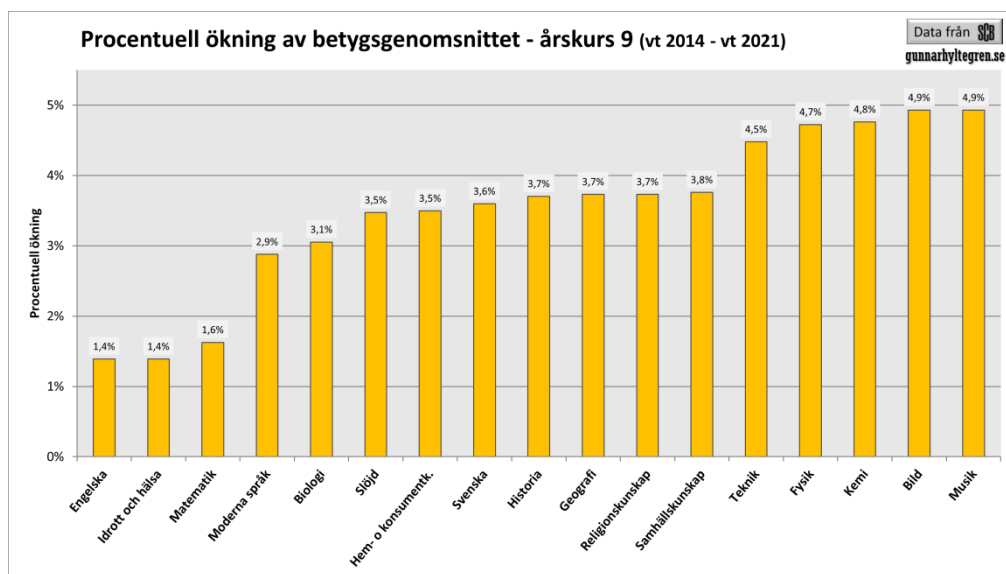
D) Om statens mål- och resultatstyrning fungerat, så hade *inte* de nationella provens svårighetsgrad skiftat så som de gör över tid, särskilt i matte åk 9 (för då hade staten tvingat provkonstruktörerna att rätta sig efter målen för de olika betygen).

E) Om statens mål- och resultatstyrning fungerat, så hade det *inte* varit möjligt att så många elever på yrkesprogrammets första mattekurs Ma1a blivit underkända på det nationella provet i matematik (för då hade staten antingen tvingat huvudmännen att leverera godkända elever eller ändrat på målen för betygen).

F) Om statens mål- och resultatstyrning fungerat, så hade *inte* ett betyg i ett visst ämne grundats på olika kunskapsnivåer hos huvudmän och skolor. (för då hade staten tvingat rektorer och lärare att rätta sig efter målen för de olika betygen). Inte heller hade det funnits någon betygsinflation (se diagram nästa sida).

G) Om mål- och resultatstyrningen fungerat i skolans verksamhet med sina speciella uppdrag samt om denna styrning kompletterats med "mervärdesmätningar" (value added) på varje skola, så skulle konkurrensen mellan huvudmän rimligen tvingat fram en bättre undervisning med bättre elevkunskaper som resultat och kanske till och med en ökad produktivitet (mer kunskap för pengarna)

2) VAD MENAS MED BEGREPPET "MÅL- OCH RESULTATSTYRNING"

Den parlamentariska kommittén år 1987

År 1987 tillsatte regeringen Carlsson en parlamentariskt sammansatt kommitté att bereda frågor om ansvarsfördelning och styrning på skolområdet. Den 19 april år 1988 lade utredningen fram sitt betänkande: SOU 1988:20 En förändrad ansvarsfördelning och styrning på skolområdet.

"Detaljregleringen av skolans verksamhet måste minska och det lokala inflytandet öka. [...] En utveckling i denna riktning kan beskrivas som en övergång från ett system som präglas av regelstyrning mot ett mer målstyrt system." (SOU 1988:20, s. 11)

Men för att ett mer målstyrt skolsystem ska kunna fungera "ökar enligt beredningens mening behovet av tillsyn från statens sida gentemot det lokala skolväsendet" (s. 16). Denna ökade statliga tillsyn innebär "dels att kontrollera att de regler som måste finnas också i ett målstyrt system verkligen efterlevs, dels att bevaka och hävda de centralt fastställda målen gentemot kommuner och skolor." (s. 16)

Propositionen 1988/89:4 Om skolans utveckling och styrning

Utredningens förslag lades sedan till grund för regeringen Carlssons proposition 1988/89:4 *Om skolans utveckling och styrning*. Vad innebär då ökad målstyrning?

Enligt propositionen innebär den att "större uppmärksamhet riktas på vilka resultat skolan uppnår och att debatten om olika vägar att nå målet stimuleras" (Prop. 1988/89:4, s. 4).

Strävan i och med den ökade målstyrningen var inte att skolans kostnader skulle öka utan tvärtom att "försöka åstadkomma bättre hushållning med de samhälleliga resurserna" eftersom kostnaderna för skolan "utgör en betydande post i såväl statens som kommunernas budget". (Prop. 1988/89:4, s. 6)

Regeringen konstaterar i sin proposition att det hittills tillämpade systemet för styrning inte i önskvärd utsträckning "lett till att undervisningen komma till bedrivs på det sätt som riksdag och regering har angett i läroplaner och andra måldokument (Prop. 1988/89:4, s. 8).

"Så har t.ex. traditionen varit svag i svensk skola när det gäller att utvärdera verksamheten om man med utvärdering menar att verksamhetens resultat ställs i relation till målen. [...] Härigenom har inom skolväsendet saknats tydliga signaler om i vilka avseenden det har funnits behov av förändringar i verksamhetens inriktning och utformning för att målen skall uppnås." (Prop. 1988/89:4, s. 8)

Vad krävs då för att den ökade målstyrningen ska fungera? Jo, en "viktig förutsättning för att det skall vara möjligt att låta skolans mål styra direkt är att de blir så tydliga att de på ett bra sätt kan fungera som riktningsgivande" (Prop. 1988/89:4, s. 9-10).

Europas bästa skola i Carl Bildts regeringsförklaring 1991

Carl Bildts regeringsförklaring den 4 okt 1991 är en slags trosbekännelse av vad den ökade målstyrningen förmodades få för effekter.

"Under 1990-talet skall vi skapa Europas bästa skola. Alla ges rätt att fritt välja skola. De offentliga bidragen skall i princip följa eleven. [...] En ny läroplan för grundskolan

med en tydlig kunskapsprofil kommer att utarbetas. Ett nytt betygssystem, där betygen mäter kunskaper¹ och har fler steg än i dag, införs snarast. Förlängningen av de yrkesförberedande linjerna av gymnasieskolan ligger fast, och kvaliteten på undervisningen såväl på dessa som på studieförberedande linjerna förstärks. Kunskapskraven får inte eftersättas.”

Målstyrningens viktigaste komponent är alltså kunskapskraven!

SOU 1992:94 Skola för bildning

Mål- och resultatbeskrivningen förutsätter *tydliga* kunskapskrav. Har vi det?

”Mål- och resultatstyrning ställer krav på tydliga nationella beskrivningar av vilka kunskaper eleverna skall utveckla och detta förutsätter i sin tur en kvalificerad kunskapsdiskussion bland skolledare, lärare och elever på de lokala skolorterna.” (SOU 1992:94, s. 11)

Därför måste läroplanerna utformas på ett nytt sätt.

”Som konsekvens av en rad riksdagsbeslut om övergången från regelstyrning till mål- och resultatstyrning [...] kommer läroplaner och kursplaner att utformas på ett nytt sätt. De skall slå fast vad arbetet i skolan skall leda fram till, jämte vissa ansvarsförhållanden och yttre ramar. Däremot kommer de inte att detaljreglera hur undervisningen skall till.” (SOU 1992:94, s. 369)

SOU 1992: 86 Ett nytt betygssystem

Här får begreppet ”mål- och resultatstyrning” av svensk skola en tydlig definition. En sådan styrning förutsätter ”tydliga och utvärderingsbara mål” med avseende på ”den centrala kunskap och förståelse samt de färdigheter eleven skall uppnå inom ett visst ämne”. Dessutom ska dessa mål ”bidra till att garantera likvärdigheten” i svensk skola.

”Den mål- och resultatstyrda skolan innebär organisatoriska och strukturella omvandlingar. Inom ramen för dessa omvandlingar hamnar också reformerna av betygssystemet och av läro- och kursplanerna.” (SOU 1992: 86, s. 105)

”Riksdagen har beslutat att skolan skall vara mål- och resultatstyrd. Detta förutsätter nya styrdokument för skolan, vilka innehåller tydliga och utvärderingsbara mål.” (SOU 1992: 86, Bilaga 2, s. 145-146)

”Kursplanernas roll i en mål- och resultatstyrd skola är att ange den centrala kunskap och förståelse samt de färdigheter eleven skall uppnå inom ett visst ämne och därmed bidra till att garantera likvärdigheten samtidigt som de skall ge förutsättningar för lärares och elevers beslut om innehåll och arbetssätt.” (SOU 1992: 86, Bilaga 2, s. 150)

Propositionen 1992/93:220 En ny läroplan och ett nytt betygssystem för grundskolan

År 1993 lade regeringen Bildt fram sin proposition 1992/93:220. Där definieras mål- och resultatstyrningen på följande sätt (citerat från Läroplanskommitténs betänkande).

---

¹ Vad hade betygen mätt innan om inte kunskaper?

”Mål- och resultatstyrning ställer krav på tydliga nationella beskrivningar av vilka kunskaper eleverna skall utveckla och detta förutsätter i sin tur en kvalificerad kunskapsdiskussion bland skolledare, lärare och elever på de lokala skolorterna.” (Prop. 1992/93:220, Bilaga 1)

Propositionen 1992/93:250 En ny läroplan och ett nytt betygssystem för gymnasieskolan

”Mål- och resultatstyrningen förutsätter att målen är tydliga såväl för dem som skall arbeta efter målen som för dem som skall utvärdera i vilken utsträckning målen har nåtts och den förutsätter en stor frihetsgrad när det gäller att välja vägar och arbetsätt att nå målen”. (Prop. 1992/93:250, s. 3)